

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

Чжао Хунцзюань

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАКЛАДІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДЛЯ ЛЮДЕЙ ЛІТНЬОГО ВІКУ (НА ПРИКЛАДІ КНР),

представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії

з галузі знань 19 – Архітектура та будівництво,
спеціальності 191 – Архітектура та містобудування

Детальне ознайомлення із працями, опублікованими за темою дисертації, повним текстом дисертації здобувачки Чжао Хунцзюань «Методичні засади архітектурно-планувальної організації закладів соціального захисту для людей літнього віку (на прикладі КНР)» дозволяє зробити узагальнені висновки щодо актуальності, достовірності та обґрунтованості основних теоретичних положень, висновків та рекомендацій, наукової новизни та практичного значення, а також рівня оволодіння дисертанткою методологією наукової діяльності.

Актуальність теми дисертаційного дослідження:

Запропоноване дисертаційне дослідження присвячене актуальній темі соціального захисту людей похилого віку, що може стати особливо важливим на тлі процесів глобального старіння населення, на яке вказують численні соціологічні дослідження. Відчутною ця тенденція є й у Китаї, де частка людей старше 65 років по відношенню до загальної кількості населення зросла за останні 25 років майже на 10% (з 7% до 14%). Крім того, розвиток мережі закладів соціального захисту для людей літнього віку може бути особливо актуальним для світової архітектурної практики також у зв'язку із зростанням частки військових конфліктів, що спонукають до великих міграцій населення, особливо вразливою частиною якого є люди літнього віку.

Значне зростання чисельності людей похилого віку у Китаї призводить до необхідності розвитку у міському та сільському будівництві концепції забезпечення комфортного проживання, соціального, медичного та культурного обслуговування для літніх людей. Традиційна для Китаю сімейна підтримка старшого покоління більше не може задовольняти все зростаючі потреби у соціальному захисті цієї вразливої групи населення.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації:

Структура дисертації підпорядкована логіці висвітлення сформульованої проблеми і розв'язанню завдань, чітко окреслених у її вступній частині.

Обґрунтованість наукових положень та висновків базується на результатах проведеного критичного аналізу наукової літератури (проаналізовано понад 160 джерел), глибокому вивченні світового досвіду архітектурно-планувальної організації закладів соціального захисту для людей літнього віку. При роботі над дисертацією авторкою застосовувалися теоретичні (історичний, фактологічний, порівняльного аналізу натурних обстежень аналізу наукової літератури) та емпіричні (комплексної оцінки території, пошукового проектування, експертних оцінок, графоаналітичний, та просторового моделювання) методи дослідження.

Результатом дослідження стали запропоновані принципи і методи, а також практичні рекомендації щодо архітектурно-планувальної організації закладів соціального захисту для людей літнього віку, що повністю відповідає визначеній меті та поставленим завданням.

Достовірність основних положень роботи підтверджується:

- публікацією отриманих результатів у рецензованих фахових виданнях (1 стаття у наукометричному виданні категорії «А» (Web of science SJR Q1) та 5 статей у фахових виданнях України категорії «Б»);
- результатами, отриманими здобувачкою на базі комплексного критичного аналізу теоретичних робіт і практичного досвіду проектування за даною тематикою;
- застосуванням при проведенні досліджень загальних і спеціальних наукових методів (натурних обстежень; методів статистичного аналізу; комплексного аналізу факторів впливу; графоаналітичних методів дослідження, структурного функціонально-просторового та графічного моделювання; пошукового проектування, соціально-економічного аналізу тощо);
- широким оприлюдненням і позитивною оцінкою доповідей на міжнародних конференціях (10 доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях);
- апробацією у авторських архітектурних концептах.

Вищенаведені аргументи доводять, що отримані основні положення дисертації достовірні і науково обґрунтовані, відповідають поставленій меті і

завданням даного дослідження, не викликають сумніву щодо їх наукової цінності та свідчать про високий рівень наукової підготовки.

Наукова новизна одержаних результатів:

До найбільш вагомих досягнень дисертаційної роботи, що мають наукову новизну, можна віднести наступне:

- визначені принципи та прийоми архітектурно-планувальної організації закладів соціального захисту для людей літнього віку, розроблені моделі їх застосування на території Китаю;
- розроблено рекомендації для застосування у нових нормативних актах (ДБН КНР) та нормативних документах ДСТ КНР;
- удосконалено методика дослідження формування закладів соціального захисту для людей літнього віку;
- розширено та удосконалено класифікацію закладів соціального захисту;
- виявлено містобудівні особливості розташування закладів соціального захисту для літніх людей; закономірності та особливості організації простору закладів соціального захисту з точки зору її впливу на пацієнтів; встановлено функціонально-ергономічні чинники (санітарно-гігієнічні, естетичні, психофізіологічні та просторово-антропометричні), що забезпечують рівень комфортності внутрішнього середовища;
- розроблено номенклатуру перспективних типів закладів соціального захисту для літніх людей;
- отримали подальший розвиток прийоми архітектурно-просторової організації закладів соціального захисту для людей літнього віку.
-

Практичне значення дослідження:

полягає в цінності отриманих авторкою результатів для використання при розробці нових нормативних актів (ДБН КНР) та нормативних документів ДСТ КНР; можливості використання у практиці проєктування закладів соціального захисту літніх людей у Китаї, в Україні та інших країнах; проєктній практиці, конкурсному та експериментальному проєктуванні, а також для впровадження у навчальний процес у закладах вищої освіти архітектурного профілю.

Теоретичні положення дослідження були застосовані в експериментальному проєктуванні та навчальному процесу у КНУБА, що підтверджується актами впровадження.

Оцінка наукових публікацій здобувачки:

Здобувачкою опубліковано результати дослідження у 16 наукових працях: 1 стаття у наукометричному виданні категорії «А», 5 – статей у наукових фахових виданнях України, включених до категорії «Б», 10 – тез наукових доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Кількість та якісний рівень наукових публікацій відповідає вимогам п.8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Оцінка змісту, стилю та мови дисертації, її завершеності, оформлення:

Представлене на розгляд дисертаційне дослідження здобувачки Чжао Хунцзюань є завершеною науковою працею, викладеною відповідно до вимог ДАК України щодо оформлення, стилю та мови наукового дослідження.

Дисертація складається з: анотацій, списку публікацій, переліку термінів, вступу, трьох розділів із висновками, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи – 212 сторінок, з них: 180 сторінок – основний текст з рисунками, 16 сторінок – список використаних джерел (162 найменування), 16 сторінок – додатки.

У **вступі** здобувачкою обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено його зв'язок з науковими програмами та темами. Мета роботи відповідає її назві, та розкрита у визначених завданнях. Правильно сформульовані об'єкт і предмет дослідження, що відповідають заявленій темі. Визначена наукова новизна та практичне значення одержаних результатів, наведена їх апробація.

У **першому розділі «Тенденції формування типології закладів соціального захисту для літніх людей»** авторкою проведений глибокий аналіз соціальних умов старіння населення у КНР та їх життєдіяльності, виявлені загальні тенденції до зростання частки людей похилого віку, суттєвого збільшення тиску на відповідні заклади соціального захисту та міські медичні служби, залежність формування таких закладів від загального економічного становища країни, процесів урбанізації, змін умов догляду за людьми та діючої системи соціального забезпечення. Узагальнено вітчизняну (КНР), українську та міжнародну практики проектування, будівництва та експлуатації закладів соціального захисту для літніх людей.

Глибоко опрацьована теоретична база за темою дисертації: узагальнено наукову літературу з соціології, демографії, соціального захисту населення, медицини, містобудування, архітектури проектування об'єктів соціального захисту для літніх людей. Проаналізовані законодавчі акти, державні нормативні документи, державні будівельні норми КНР та України, стосовно соціальної політики, охорони здоров'я, проектування і будівництва спеціальних об'єктів та ін.

Визначені основні напрямки реалізації соціального захисту людей літнього віку: в існуючих спільнотах; у поєднанні сімейного догляду та громадських послуг та утриманні літніх людей у спеціалізованих закладах. Розроблено класифікацію будівель закладів соціального захисту для літніх людей за різними типологічними ознаками; виявлено основні типи будівель таких закладів і визначені напрямки їх подальшого функціонально-типологічного формування.

У другому розділі «Методи наукових досліджень з архітектурно-планувальної організації закладів соціального захисту людей літнього віку» авторкою визначено загальну методика дослідження, що базується на методі комплексного аналізу із залученням: статистичного аналізу; морфологічного, історичного, фактологічного, графоаналітичного, порівняльного аналізу натурних, графічних та статистичних даних, комплексного аналізу наукових досліджень, пошукового проектування, комплексної оцінки території, графічного моделювання, художньо-композиційного аналізу. На основі застосованих методів розроблено структурну модель дослідження закладів соціального захисту для літніх людей.

Виявлені зовнішні (соціально-економічні, містобудівні, природно-кліматичні) та внутрішні (санітарно-гігієнічні, психологічно-фізіологічні, архітектурно-типологічні) фактори, що впливають на архітектурно-планувальну організацію будівель закладів соціального захисту для людей літнього віку, які визначають формування принципів та прийомів їхньої архітектурно-планувальної організації; сприяють визначенню конструктивних і інженерно-технічних рішень.

Авторкою визначені основні вимоги щодо організації у таких закладах інклюзивного архітектурного середовища, забезпечення санітарно-гігієнічних вимог, функціонального розподілу потоків пацієнтів та обслуговуючого персоналу, можливостей подальшого розвитку та розширення. Визначені параметри та склад основних приміщень і функціональних зон.

Сформульовані принципи архітектурно-планувальної організації будівель закладів соціального захисту: спеціалізації і інтеграції, гнучкості планувальних рішень та інклюзивності. Розроблені прийоми архітектурно-планувальної організації на основі: диференціації потреб; застосування модульних структур та гнучкого планування (з можливостями розширення простору); впровадження адаптивних технологій, доступності на засадах універсального дизайну.

Запропоновані конструктивні та технічні рішення для впровадження у будівлі закладів соціального захисту, які дозволяють забезпечити комфортність середовища, зменшити витрати на будівництво та експлуатацію таких об'єктів шляхом забезпечення функціональності, стійкості, надійності та естетичності.

У третьому розділі «Рекомендації з проєктування закладів соціального захисту для літніх людей» авторкою надані пропозиції щодо містобудівного розміщення закладів соціального захисту людей літнього віку у структурі міста та визначені основні характеристики рішень їх території (формування зон відпочинку, зелених площ, місць для терапевтичних процедур, просторів для спілкування та соціальної інтеракції – на засадах універсального дизайну).

Розроблені пропозиції з номенклатури типів закладів соціального захисту для людей літнього віку: оздоровчі заклади; заклади з підтримуючим доглядом; медично-доглядові заклади та комплексні. Визначено місткість перспективних типів закладів соціального захисту. Представлено моделі їх можливої реалізації на основі пошукового та учбового проєктування.

Виявлені особливості сприйняття архітектурного простору будівель таких закладів, визначений вплив: колірної гами, архітектурних елементів будівель, адаптивних засобів організації мистецької терапії; терапевтичного та біофільного дизайну; адаптивного освітлення та умеблювання приміщень, універсального дизайну їх приміщень.

Узагальнюючи оцінку представленої роботи, можна визначити її **основні здобутки:**

- визначено принципи, методи та прийоми архітектурної організації закладів соціального захисту людей літнього віку, сформовано рекомендації щодо їх проєктування;
- виявлено основні типи догляду за літніми людьми у Китаї: сімейний медичні послуги та догляду на дому); догляд у громаді (громадські центри для літніх людей); інституційний догляд;
- узагальнено досвід проєктування закладів соціального захисту людей

літнього віку, теоретичних досліджень та нормативної бази за даною тематикою;

- розроблено класифікацію сучасних типів таких закладів, сформовано структурні моделі, які відображають основні функціонально-технологічні та реабілітаційні процеси, що визначають архітектурно-планувальну організацію таких закладів;

- сформульовано пропозиції з номенклатури перспективних типів закладів соціального захисту для людей літнього віку, надано рекомендації щодо їх проектування;

- визначено склад і параметри приміщень закладів соціального захисту для людей літнього віку;

- визначено особливості сприйняття архітектурного простору закладів соціального захисту їх пацієнтами об'єкта.

Відмічаючи загальний високий рівень даного наукового дослідження в цілому, можна висловити певні **побажання та зауваження**:

1. Запропоновані авторські моделі сучасних закладів соціального захисту людей літнього віку для КНР видавалось би доцільним проілюструвати більш детально, з врахуванням національних традицій та регіональних особливостей у вирішенні екстер'єрів та інтер'єрів приміщень.

2. Графічний матеріал можна було б доповнити ілюстраціями концептуальних пошуків авторки, проведених у межах дослідження.

3. У дисертації виявлено окремі незначні помилки друку та повтори, хоча, загалом дисертація викладена хорошою фаховою науковою українською мовою.

Висловлені зауваження не знижують загальне цілком позитивне враження від представленого дослідження та мають переважно рекомендаційний характер. Наукові результати дослідження є обґрунтованими, достовірними та відзначаються науковою новизною. Робота виконана з дотриманням всіх правил академічної доброчесності.

Відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії...»:

Дисертаційне дослідження здобувачки Чжао Хунцзюань «Методичні засади архітектурно-планувальної організації закладів соціального захисту для людей літнього віку (на прикладі КНР)» повністю відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету

Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 та є завершеною, самостійною науковою роботою, отримані результати якої забезпечують суттєвий внесок в архітектурну науку. В представленій науковій роботі відсутні порушення академічної доброчесності.

Загальний висновок:

Дисертаційне дослідження здобувачки Чжао Хунцзюань «Методичні засади архітектурно-планувальної організації закладів соціального захисту для людей літнього віку (на прикладі КНР)», представлено на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 19 «Архітектура та будівництво», спеціальності 191 «Архітектура та містобудування», - є завершеною самостійною науковою працею, отримані теоретичні і практичні результати якої не викликають сумнівів, відзначаються науковою новизною та свідчать про досягнення здобувачкою високого рівня оволодіння методологією наукових досліджень, а її авторка, Чжао Хунцзюань, заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 19 «Архітектура та будівництво», спеціальності 191 «Архітектура та містобудування».

Рецензент,
кандидатка архітектури, доцентка
кафедри архітектурного проєктування
цивільних будівель і споруд

Брідня Л.Ю.

Підпис к.арх., доцентки

Брідні Л.Ю.

«засвідчую»:

Вчений секретар Вченої ради КНУБА

к.т.н., доцент

Клименко М.О.